

Внукова Н. М.,
НДІ правового забезпечення інноваційно-го розвитку НАПрНУ, провідний науковий співробітник

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО УЗГОДЖЕННЯ ІНТЕРЕСІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ АГРОСФЕРИ

Актуальність теоретичних та практичних досліджень поведінки зацікавлених сторін у реалізації проєктів агросфери посилюється в контексті управління узгодженням протиріч стейкхолдерів та досягнення гармонізації відносин між ними. Свідченням цього є підготовка до захисту докторської дисертації, присвяченій цій темі щодо пошуку механізмів гармонізації економічних відносин сільськогосподарських підприємств з суб'єктами ринку на прикладі продукції тваринництва (2020) [3].

У ній вперше обґрунтовано концептуальні засади удосконалення механізмів гармонізації економічних відносин на основі ідентифікації визначальних ознак гармонії в економіці, принципів оцінювання рівня гармонізації, організації змін у компонентах її механізмів, що сприятиме забезпеченню сталого інклюзивного розвитку всіх учасників аграрного ринку, ідентифіковано трикомпонентну систему критеріїв та показників оцінки ступеня гармонійності економічних відносин сільськогосподарських підприємств з суб'єктами ринку продукції тваринництва [3].

За світовим досвідом частиною національної політики розвинених країн є прийняті стратегії сталого розвитку агросфери для зниження ризиків через узгодження позицій зацікавлених сторін. Враховуючи обмеженість всіх видів ресурсів, зокрема, останнім часом води, для більш швидкого досягнення цілей виявляють потенційних партнерів у сільському господарстві, з якими створюється план взаємодії з урахуванням спроможності суб'єкта агросфери та суб'єкта інфраструктури, наприклад, фахівців з права до співпраці [2].

Поведінка стейкхолдерів спрямована на ідентифікацію інтересів зацікавлених сторін в агросфері, які мають бути виражені

у акцентуванні на визначенні цілей, яких необхідно досягти при взаємодії з кожною із зацікавлених сторін. Враховуючи, що всі ці проекти різною мірою пов'язані з використанням землі, вони імплементуються у стратегії регіонального розвитку, де мають узгоджуватися інтереси як територіальної громади, так і окремих суб'єктів агровиробництва та господарювання та їх громадських об'єднань.

Автором розроблено та апробовано інноваційний підхід до визначення інтересів стейкхолдерів у реалізації інвестиційних проектів з територіального розвитку міст або інших територіальних громад [1]. Враховуючи, що проблемою інвестиційного розвитку територій є протиріччя та неузгодженість інтересів зацікавлених сторін, зокрема, агросфери, які треба мінімізувати, стратегія на гармонізацію їх відносин має стати пріоритетною. Але для цього необхідні інструменти, які б забезпечили прийняття економічно обгрунтованих управлінських рішень.

Для вибору найкращої альтернативи з гармонізації інтересів, зокрема при здійсненні процедур прийняття рішень обрано систему підтримки прийняття рішень (СППР) Decision Making Helper [4], яка є доступною у використанні, але автоматизованою щодо розрахунків, в яких застосовується попарне порівняння суджень учасників аграрного ринку, що суттєво зменшує суб'єктивність їх думок. Такий підхід дозволяє одержати різні варіанти результатів, серед яких буде обрано пріоритетний варіант, який дозволить гармонізувати інтереси стейкхолдерів щодо напрямів реалізації проектів.

Оцінювання передбачає встановлення рівня зацікавленості в реалізації проекту в агросфері серед стейкхолдерів: перший варіант - орган місцевого самоврядування (представник територіальної громади, зокрема, ОТГ), представники діючого агробізнесу, один з яких може виступати інвестором, другий варіант – всі зацікавлені сторони – представники агросфери; третій варіант - представники агробізнесу у сполученні з учасниками аграрної інфраструктури, зокрема, права, банків, лізингових і страхових компаній та ін.

Розподіл рівня зацікавленості серед визначених стейкхолдерів запропоновано визначити із застосуванням зазначених альтернатив (стейкхолдерів), учасників агросфери та її інфраструктури,

зокрема при виконанні процедури в програмному забезпеченні системи підтримки прийняття рішень (СППР) Decision Making Helper [4] на основі сформованих ними даних за шкалами, які використовуються в процесі прийняття рішення.

Для реалізації проєктів в агросфері відбувається пошук максимально гармонізованого рішення для виконання стратегічних завдань розвитку кожного учасника при врахуванні позитивних факторів впливу та уникнення впливу несприятливих факторів.

Для прикладу оцінювання обрано три зацікавлені сторони: представників аграрного бізнесу. За умовами СППР проведено оцінку впливу як сприятливих, так і несприятливих факторів на процес реалізації проєкту.

Для опитування стейкхолдерів, учасників агросфери в он-лайн версії визначено вагу кожного з факторів, виходячи з їх важливості за диференційованою шкалою програмного продукту (СППР) Decision Making Helper від 1 (низької) до 5 (високої). Оцінювати рівень ваги правового фактору запропоновано за максимальним балом 5. За умовами програмного забезпечення також необхідно визначити рівень важливості визначених факторів впливу на стейкхолдерів при реалізації проєкту через необхідну рейтингову оцінку (від (-5) «максимально неважливий» до +5 «максимально важливий», 0 – нейтральний). Для правового фактору у прикладному агропроєкті рівень важливості був визначений максимальний.

СППР Decision Making Helper розраховує автоматично значення рішення для кожного проєкту агросфери в процентах від (-100%) до (+100%) та за шкалою: «незадовільно / доволі незадовільно / нейтрально / доволі позитивно / позитивно», що і буде рівнем зацікавленості кожного виділеного учасника у реалізації проєкту за кожним з представлених варіантів взаємодії.

Практичний приклад розрахунку в СППР Decision Making Helper для групи сприятливих факторів впливу на зацікавленість у реалізації проєкту агросфери за першим варіантом взаємодії учасників агросфери з органом місцевого ОТГ показав позитивну зацікавленість у його реалізації для всіх учасників проєкту, між тим для одного з учасників, який потенційно може бути інвестором, рівень зацікавленості був трохи вищий, що сприятиме гармонізації відносин в цій ситуації.

Висновок. Даний розроблений інноваційний підхід має практичне впровадження для розробки теоретико-методологічного базису із узгодження інтересів зацікавлених осіб агросфери та їх партнерів, зокрема, з правового забезпечення, при розвитку господарських взаємозв'язків, зокрема, у період реформування ринку земельних відносин.

Список використаних джерел:

1. Внукова Н. М. Інноваційний підхід до визначення інтересу стейкхолдерів у реалізації інвестиційних проєктів з розвитку територіальних громад. *Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту* : Матеріали ІХ міжнар. наук.–практ. конф., 28 трав. 2020 р. / Одеський національний політехнічний університет. - Одеса : ОНПУ, 2020. С.103-104.

2. Внукова Н.М. Управління узгодженням протиріч інтересів стейкхолдерів на основі інтеграції наукового, виробничого, людського потенціалу територій. *Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики*: збірник тез доповідей ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачево, 6-7 квітня 2020 р.). Мукачево: МДУ, 2020. С.76-79.

3. Кравченко О.М. Механізми гармонізації економічних відносин сільськогосподарських підприємств з суб'єктами ринку продукції тваринництва. Автореферат дис. на здобуття наук. ступ. д-ра економ. наук. Суми. СНАУ.2020.42 с.

4. Decision Making Helper. URL: <https://www.infonautics-software.ch/decisionmakinghelper/>